

Varga Józsefné dr. Horváth Mária

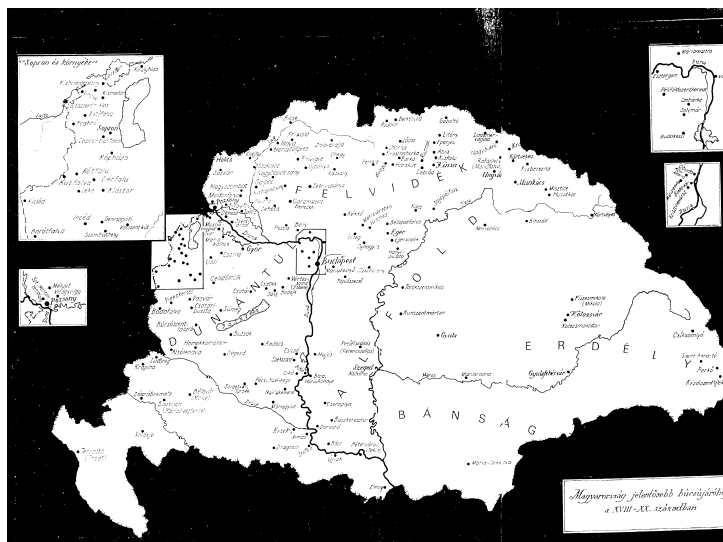
Szagrális értékek a Duna kisalföldi szakasza mentén

1. A Kisalföld a 20. század elejéig nem ezt a tájegységet jelentette, amit ma a szó felidéz emlékezetünkben. Régi nevén Kis-magyar Alföld vagy Pozsonyi medenceként volt ismert, amelyet kettészelt a Duna, mintegy folyosót alkotva az északi és a déli területek között. De ez a folyosó – mint azt az alább leírtak majd igazolják – nem elválasztotta a Kisalföld kistájakait, hanem éppen ellenkezőleg, összekötötte. Ma a Kisalföld nagyobbik része hazánk északnyugati részén fekszik, északról a Duna, nyugatról az Alpokalja, délről a Bakony, keletről a Vértes és a Gerecse határolja. Északon átnyúlik Szlovákiába, Duna menti alföld néven magába foglalja a Csallóköz területét egészen Nyitraig, illetve nyugaton az ausztriai Seewinkel, azaz Fertőzug táját.

Ezen az egykor néprajzi, kultúrtörténeti értelemben egységes tájon sok szagrális értéket találhatunk, amelyek a múltban kapcsolatban álltak egymással, és megközelítőleg fél évszázadnyi kihagyás után, tanúi lehetünk annak, hogy ismét újjá élednek régi hagyományok, felelevenednek egykori szokások. **Fontos felfigyelnünk ezekre a határon átnyúló, az egykor elevenen élő szellemi kultúrát, szagrális hagyományokat felélesztő kapcsolatokra.** Hiszen általuk nem csupán a szellemi örökség kap új erőt a továbbéléshez, hanem a tárgyi, épített kultúra úgyszintén.

Az alábbiakban az egykor egységes Kisalföld területéről idézek fel több olyan szagrális helyszínt, amelyek az országhatár különböző oldalán találhatók, de egymást erősítve, egymással kapcsolatot keresve igyekeznek ismét az idegenforgalomba bekapcsolódni. *Ezen helyszínek elsősorban a vallási turizmushoz kötődő közönséget tudják megszólítani, másodsorban viszont a kultúra, a művelődés- és művészettörténet öröksége iránt nyitott célközönség érdeklődésére szintén számot tarthatnak az e táj értékeit kínáló civil és egyházi szervezetek.* Néhány példa segítségével a Kisalföldön található búcsújáró helyeket, a területet érintő zarándokutakat, az Árpád- vagy Anjou-korból megmaradt templomokat, szagrális kisemlékeket idézem meg, hiszen ezek iránt érdeklődnek a kultúra kedvelői.

2. *Az ország északnyugati részén a hármas határ környéki vidék, azaz a mai magyar Kisalföld, a Csallóköz, a Fertőzug az a táj, ahol az egykori Magyarország legtöbb búcsújáró helye volt található.* Az egymással évszázadokon át szoros kapcsolatban lévő szagrális helyszíneket a történelem elválasztotta egymástól. Különösen igaz ez az elválasztottság a 20. század második felére, a kommunizmus, illetve szocializmus időszakára. A rendszerváltást követően aztán a hitélet ezen fontos helyszínei újjáéledtek, az Európai Unióhoz való csatlakozásunk pedig a határok átjárhatóságát is megteremtette. Néhány olyan kegyhely történeti összetartozását villantom fel, amelyek az ősi kapcsolatokat ma ismét ápolják, ma ismét tudnak egymásról, és jelen vannak egymás ünnepein. A Kárpát-medence kegyhelyeit, a kisalföldi táj búcsújáró helyeinek sokaságát szemlélteti az alábbi térkép.



1. ábra: Magyarország búcsújáró helyei a 17. század végén (BÁLINT-BARNA – belső borító – 1994)

Első példaként a Hanság déli részén fekvő **Osli** kegyhely, illetve a tőle északra, megközelítőleg 25 km-re található **Boldogasszony** (Frauenkirchen, Ausztria) búcsújáró hely egykori és mai kapcsolatára mutatok rá. A török utáni időszak barokk kori vallási fellendülésének hatására építették fel mindkét település ma látható templomát. Mindkettő újraéledő búcsújáró hely, hiszen már a korábbi évszázadokban is ismertek voltak. Mindegyiket Esterházy Pál herceg birtokolta, aki közismerten buzgó katolikus hívő, zarándok volt.

Osli a 14. század végétől ismert kegyhely, a 18. századtól, az új templom, és a - hagyomány szerint az Esterházy hercegtől kapott - kegyszobor ottlététől a búcsújárás még erősebbé vált.



2. ábra: Az osli templom szentélye a kegyképpel (saját fotó)

Az 1700-as évek kezdetén a herceg felépíttette a boldogasszonyi templomot, és a kegyszobor őrzésére ferenceseket telepített le. (IPOLYVÖLGYI NÉMETH 1991), akik átjártak a már említett osli hívekhez, mivel nekik ez idő tájt még nem volt papjuk. Így az ő lelki gondozásukat is a boldogasszonyi ferencesek vállalták fel. Az összetartozás tudata mindig is elevenen élt, hiszen mindkét település lakosai látogatták egymás búcsúit. A 18. századból indult tehát a két település szoros kapcsolata, amely a 20. század második felében a vasfüggöny miatt szünetelt, de ma ismét egyre élőbbé válik. Napjainkban azonban nemcsak Osliból járnak ismét Nagyboldogasszony ünnepén a Mária-tisztelő emberek Frauenkirchenbe, hanem a Kisalföld más településeiről is, köszönhetően annak a baráti körnek (www.freundebasilikafrauenkirchen.at), amelyik közzé teszi a boldogasszonyi vallási események hírét, hívja a magyar, a szlovákiai és természetesen az ausztriai hívőket. Az ide érkező érdeklődő megtekintheti a ferencesek életét bemutató kiállítást is.

Hasonlóan ősi kapcsolat állt fenn a csallóközi **Dénesd és Celldömölk** hívő lakossága között. Ennek magyarázata, hogy Pördömölk (a mai Celldömölk része) Máriát és a kis Jézust ábrázoló híres kegyszobrát az ottani bencések a 15. században a török elől a csallóközi Dénesdre, erre a vízjárta, nehezen megközelíthető helyre menekítették (IPOLYVÖLGYI NÉMETH 1991). A szobrot később sem vitték vissza, így a két települést mindig is összekapcsolta a mindkettőjük által mélyen tisztelt kegyszobor. Ma már évente megismétlődik a celldömölki hívek dénesdi zarándoklata. Erősíti az összetartozás érzését a Mária Út is, hiszen Celldömölk a Mária Út főútvonalához tartozik, Dénesden pedig áthalad a Dunától északra most kiépülő szakasz.

A csallóközi **Bácsfa-Szentantal és Győr** szoros kapcsolata abból táplálkozik, hogy mindkét helyen könnyező Szűzanya kegykép van. A Győri Egyházmegye minden évben vezeti híveit a szentantali búcsúba.

A mai Szlovákia területéről érdemes megidézni még **Máriavölgy** kegyhelyet, amely Pozsonytól 20 km-re északra található. Nagy Lajos királyunk óta ismert ez a szép völgy, mint szakrális helyszín. Gyönyörű természeti környezetben éltek itt a középkorban a magyar pálosok. Máriavölgy ma ünnepelt legnagyobb búcsúja október 8-ára esik, ez a *Magyarok Nagyasszonya ünnep*, amely búcsú megtartásával a magyar ajkú lakosság összefogására törekszenek. Itt, ezen a búcsún találkozik a Felvidék hívő magyarsága, valamint az anyaországból érkezők sokasága (Remény - szlovákiai magyar katolikus hetilap).

Megállapítható e néhány röviden megidézett példából, hogy napjainkban újjáélednek az egykori Kisalföld szakrális helyei közötti kapcsolatok. Sok ember vesz részt a vallási ünnepeken, azaz a vallási turizmus élő, eleven erőként van jelen. Ez utóbbi állítás statisztikai adatok híján – mivel statisztika vezetése a vallási turizmusban, a hitélet gyakorlásában nem lehet cél – a települések, plébániák honlapjain, illetve a katolikus sajtóban történő híradások alapján igazolható. Régi szokások újulnak meg, történelmi hagyományok születnek újjá, már szinte elfelejtett ételek kerülnek az asztalokra. Mindezek – természetesen – profitot is előállító mozgások, de ennél fontosabb az identitást erősítő, az életminőséget javító hatás, a békés, derűs, toleráns, határokon átívelő emberi kapcsolatok gyarapodása.

3. *Gyalogos zarándokutak* szintén haladnak végig e tájon, és több ponton találkoznak, e pontoktól vagy egy útvonalon, vagy egymástól eltávolodva folytatódnak tovább. Három, a Duna jobb és bal partját érintő, egyre gyakrabban járt gyalogos zarándokútvonalat kell itt megemlíteni: a Mária Utat, a Szent Jakab Utat és a Szent Márton Út északi ágát. Szükséges röviden a három út lényegéről szólni.

A **Mária Út** azzal a céllal jött létre, hogy Közép-Európán átívelő spirituális túraút – zarándokút – legyen. Kereszt alakot képezve köti majd össze **Mariazellt**, a magyarok középkor óta tisztelt búcsújáró helyét **Csíkksomlyóval**, amely jelenleg a magyar nemzet legfontosabb kegyhelye, illetve **Częstochowát**, Lengyelország lelki fővárosát, a magyar pálosok ősi fészket a hercegovinai Medjugorjéval.

A **Szent Jakab Úttal** azt az útvonalat tették ismét járhatóvá, amelyik a középkorban a spanyolországi Szent Jakab zarándokúthoz vezette el Közép-Európa zarándokait. A középkorban

Magyarországon **Lébény** (Győr-Moson-Sopron megye) Szent Jakab temploma fontos állomása volt a Caminóra igyekvőknek. Lébényben ma is minden esztendőben Szent Jakab ünnepén (július 25.) megpihennek a Budapestről érkező zarándokok, és onnan folytatják útjukat az ausztriai **Wolfsthalig**.

És itt halad a **Szent Márton Út** északi ága. *2005-ben az Európa Tanács Szombathelytől a franciaországi Tours-ig vezető utat Szent Márton Európai Kulturális Útvonallá nyilvánította.* A Szombathely–Tours közötti útvonal hossza 1700 km, Márton szülőhelyétől a nyughelyéig vezető zarándoklat összeköti a Szent Márton kultuszt ápoló helyszíneket. A főág mellett (www.stmarton.t-online.hu) Szent Márton nyomát követve Magyarországon, Szlovéniában, Horvátországban, Ausztriában, Szlovákiában nagyon sok már felavatott és több száz ember által végigjárt útvonal található Szombathely központtal.

Ezek a gyalogos útvonalak szintén nagyon fontos szerepet játszanak a vallási turizmusban. Hiszen mindegyik egy témát jelenít meg: Mária-kegyhelyeket, Jakab patrocíniumokat vagy Szent Márton-kultuszt ápoló településeket köt össze. Azaz tematikus úttá válva kis falvakat tesznek (újból) ismertté, a turizmusban való megjelenésüket, bekapcsolódásukat segítik elő. Az idegenek megjelenése egy faluban általában pozitív folyamatokat indít el: megszépül a környezet, megújulnak a látnivalók, az igényelt új szolgáltatások új lehetőséget teremtenek a munkára.

A Mária Út egyik elágazását építették ki az utóbbi időben a Pilgern und Wallfahren in Mitteleuropa – Raum Ö-HU (PILGRIMAGE AT-HU) projekt keretében osztrákok és magyarok közösen. A cél magyar és osztrák területeken a fontos Mária-kegyhelyek hálózatának kiépítése, egymással való összekapcsolása (http://www.recom-huat.eu/files/projektdateblatt_pilgrimage_de.pdf). Abból a célból, hogy élő legyen a kapcsolat a két ország katolikus hívei között, a hálózat építői gyakran szerveznek zarándoklatokat. Talán a legtöbb embert mozgósítanak a nagyheti zarándoklatok.

Megfigyelhető Szlovákiában is a Mária Út hálózatának kiépítése. Egy új szakasza Esztergomból, magyar területről indulva a mai Szlovákiában halad végig a Duna mentén nyugati irányban, ahol Ipolyszalka (Salka), Bény (Bíňa), Kürt (Strekov), Marcelháza (Marcelová), Komárom (Komárno), Nagymegyér (Veľký Meder), Dunaszerdahely (Dunajská Streda), Bácsfa–Szentantal (Báč pri Šamoríne), Dénesd (Dunajská Lužná), Pozsony (Bratislava) érintésével jut Máriavölgybe (Marianka). **A célállomás Máriavölgy**, a már említett ősi búcsújáró hely, a magyarok ismét felfedezett kedves kegyhelye. (http://mariaut.hu/tart-proute-189-946-1/M05-Osszekoto_Ut)

A Szent Jakab zarándokút, amely Budapestről tart Lébénybe és a Szent Márton Út, amelyen Szombathelyről Pozsony irányába haladnak a gyalogos zarándokok, illetve turisták, több ponton találkoznak. *Lébényben áll az Árpád-kori román stílusú Szent Jakab-templom*, amely minden évben a július 25-i Jakab-napi ünnepségek központja, majd a részt vevők többsége Máriakálnok búcsújáró templomát érintve Halásziba megy. Itt Szent Márton tiszteletére felszentelt templomot tekinthetünk meg. A Szent Mártonosok útja Feketeerdőn, Dunakilitin, Rajkán át folytatódik, ahol szintén Szent Márton titulusú templom áll, majd Dunacsúnyon és Oroszváron át vezet az út Pozsonyba. Míg a Jakabosok célpontja Wolfsthal (pilgerwege.at), amely a középkorban a Santiago de Compostelába vezető 3500 km-es európai Szent Jakab Út legkeletibb pontja volt. (www.szentjakabut.hu/hu/)

Lébény jó példa arra, hogy a szakrális érték, amely egykor jelentős népességmozgásokat generált, ismét színt visz a falu életébe, hiszen ismét jeles ünneppé vált Szent Jakab napja. A Lébény című újságból értesülhetünk arról, hogy számtalan egyházi és világi jellegű rendezvénnyel készülnek minden évben az ünnepre, a zarándokok fogadására. Hangversenytől a gasztronómiai eseményekig, a szentmisétől az idegenvezetésig számos program várja az ideérkezőket, és természetesen a helybelieket is. Megújult az ősi templom, látogatóközpont nyílt, zarándokház kínál szállást az érkező vendégeknek. Ez szintén fontos hozadéka a vallási turizmusnak, hiszen az utóbbi több mint fél évszázadban elzárt falu újból ismertté vált, büszke lett értékeire, nyit a külvilág felé, befogadja az oda érkezőt. *Az értékek felismerése, a méltán érzett büszkeség hozzájárulhat az örökség fenntartásához, a*

bagyományok megelevenedéséhez, a vidék népességmegtartó erejének növekedéséhez. Ma Magyarországon ez is nagyon fontos cél, és az egyház segítségére igen nagy szükség van e téren is.

4. A szakrális eseményeket (ez lehet akár egy szent életű ember életének vagy jelentős történelmi pillanatoknak a megidézése) magába foglaló helyszínek ugyancsak *motiválhatnak* utazásokat.

Ilyen fontos szakrális hely számunkra **Pozsony**. Az imént említett Szent Márton Út északi ágának végpontja, hiszen a *középkori dómot Szent Márton tiszteletére szentelték fel*. Ebben a székesegyházban koronázták a magyar királyokat a 16-19. században. A dóm tornyán ma is megcsodálhatjuk a magyar szent korona mását. Bent a templomban a mai napig látható – ma már a mellékoltáron – Szent Márton szobor a Szentet magyar huszáruhában ábrázolja. Ugyanakkor, mint *búcsújáró hely is* jelentős, hiszen a Fájdalmas Szűzanya kegyszobra a 17. század óta vonzza a búcsúsókat. Pozsony belvárosában található a virágvölgyi plébániatemplom, amely a 18. század óta szintén jeles, a magyarok számára is fontos zarándokhely.

Néhány szent életű személy is kötődik e tájhoz, az ő tiszteletük szintén vonzhat látogatókat. *Pozsonnyal átellenben, Ausztriában található a mai Kittsee, magyar nevén **Köpcseny**. Itt élt Trianonig Boldog Batthyány-Strattmann László szemorvos*, itt épített kórházat, hogy a szegényeket gyógyíthassa. Szülőfaluja szintén a közelben, ugyancsak a Duna partján fekszik: Dunakiliti. Az egykori Batthyány-kastély ma iskola, de az épületben kialakítottak egy emlékszobát a nagy szülött tiszteletére. Ha valaki Boldog Batthyány-Strattmann László emlékét kutatva indul el, akkor a határ két oldalán levő településeket feltétlenül fel kell keresnie.

A Duna mentén keleti irányba elindulva Győrbe jutunk, ott egy másik szent életű személy, Apor Vilmos kultuszhelyét tekinthetjük meg. *Győri püspök volt Boldog Apor Vilmos*, akit 1945-ben a háború végén gyilkoltak meg a várost elfoglaló szovjetek. A mártír püspök emlékét szép kiállítás őrzi a Püspökvár pincéjében, és a Káptalandombon a bazilikában síremlékénél is megállhatnak az őt tisztelő utódok.

És még egy példa: Círák és Dénesfa között áll a **Királykápolna**, amelyet IV. Károly, az utolsó magyar király második visszatérési kísérlete (1921. okt. 21.) emlékére építettek. Ma szépen felújítva várja a látogatókat, és a boldoggá avatott uralkodó tisztelői fel is keresik a helyet.

5. A vizsgált területen sok **Árpád-kori** templomot csodálhatunk meg. Ezek a szentegyházak jórészt a 13. században – többnyire 1230-1270 között – épültek, és mint a szakrális épített örökség értékes képviselői turisztikai vonzerőként is jelentősek. Mivel az itt fekvő falvak nem tartoztak az állandó török hódoltságához, ezért sok, épen maradt Árpád-kori templomban gyönyörködhetünk. De a megmaradásukat magyarázza az a tény is, hogy erre a nyugati országrészre mindig az aprófalvas településrendszer volt jellemző, tehát a falu népe a középkor után is elfért a kicsi templomokban, nem kellett átépíteni vagy hozzátoldani.

A román stílusú templomok általában téglalap alakú hajóból, és ehhez keleten csatlakozó félköríves szentélyből állnak. A hajót a szentélytől diadalív választja el, és keskeny, félköríves lőrészerű ablakok engednek be némi fényt. A bejárat déli vagy nyugati oldalon nyílt, az északi falon általában nem volt semmilyen nyílás. A nyugati homlokzaton található a torony vagy toronypár, amelyet kettős, néha hármas ikerablakok tesznek könnyedebbé. A főbejárat bélletes kapuja legtöbbször művészi szépségű szobrokkal, faragásokkal ékeskedik.

A templom belső terében az építés korát idézik vissza a ma is megcsodálható – gyakran gótikussá alakított – *szentségtartók* (Somorja), az olaj és bor számára kialakított falfülkék, illetve az ülőfülkék, keresztelő kutak (Sámot). Az épen maradt freskókon nagyon gyakori, hogy Szent László királyunk életéből vett jeleneteket festettek meg.

Szép példaként említhető a *lébényi Szent Jakab templom*, amely 1208-ban már működött. Eredetileg bencés apátsági templomként szolgált, de a monostor mára már teljesen elpusztult. Háromhajós, három félköríves szentély, a nyugati toronypár, valamint a szépen díszített bélletes

kapuk a legfőbb jellemzői. Figyelemre méltók a belső pillérfejezetek. De ugyancsak nagy jelentőségű *Sopronhorpács Szent Péter és Szent Pál tiszteletére szentelt temploma*, melynek kapuja gazdagon díszített. Vagy *Arpás* – szintén – *Szent Jakab titulusú kéttornyos téglatemploma*, amely a premontrei szerzetesekhez tartozott.

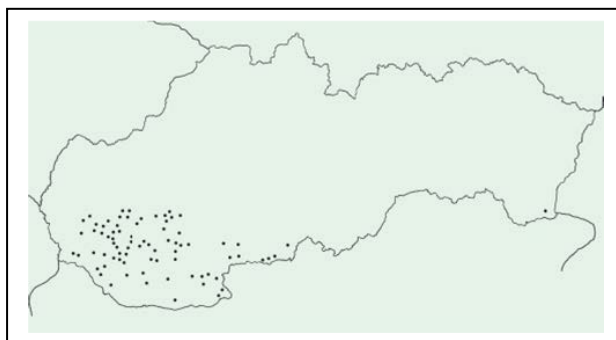
A Csallóközben is megtalálhatók az *apró téglatemplomok*. Freskóik, ablakaik, a tornyok ma is a romanika tiszta jegyeit mutatják. Tornyaik különlegesek, négyzet alapúak, a tetejük gúla alakú és általában kősisakos fiatornyokkal díszítettek. Ilyen többek között **Somorja** (ma) református temploma. Vastag falai, zömök széles tornya, keskeny ablakai, a templombelső ülőfülkéi, pillérei, a szentély keresztbordázata mind a román stílus jellegzetességeit mutatják. **Egyházugelle** Szent Péter és Pál titulusú plébániatemplomát a 13. század első felében építették. Egyhajós, sokszögű szentélye, a nyugati oldalon pedig négyzet alaprajzú két tornya van. **Csallóközsütörtökön** szintén Szent Jakab apostol tiszteletére felszentelt templomot találunk. Eredetileg egyhajós, kettős tornyos, ikerablakos volt, de később a félköríves diadalív után kibővítették a templomot. **Gútor** közvetlenül Pozsony mellett fekszik, a település Szent Kereszt temploma a középkori emlékeink egyik legértékesebbike. A nyugati homlokzaton gúla alakú kősisakos torony helyezkedik el három egymás fölötti ikerablakkal. A hajó nyugati falán pedig a Szent László-legenda részletei láthatók. **Szentmihályfa** templomának szintén nagy értéke a középkori freskókon megjelenő Szent László-legenda (KOVÁCS–GÖRFÖL 2002).

Folytathatnánk a sort **Nagyszarva, Nyékvárkony, Sámot, Süly, Alistál, Gomba, Béke** templomainak bemutatásával. Azonban e rövid felsorolás is érzékelteti, hogy érdemes volna ezen vonzerőket mind a kulturális, mind a vallási turizmus számára ismertebbé tenni. Ahogy az ország keleti felében már létezik a Középkori templomok útja – Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 hatására –, ennek mintájára a Kisalföld magyar és szlovákiai területén is kialakítható lenne egy hasonló útvonal.

6. *Szakraális kisemlékekben* ugyancsak igen gazdag e térség. **Mária-oszlopok, Szentháromság, Szentcsalád és szentek szobrai** (István és László király, Nepomuki János, Vendel és Flórián), győri kereszték (1598 után, Győr töröktől való megszabadulásának emlékére állították szerte a Kisalföldön, sőt Ausztria távolabbi területein is), **képes fák** (A szakraális kisemlékek legősibb formái. Általában élőfa törzsére erősített olajnyomat, kereszt, esetleg képszekrény, népszerű nevén: Mária-ház.), **kálváriák** sokasága látható a falvak főterén vagy éppen az utak mentén.

Némely szakraális kisemlék nagy művészi értéket képvisel (Hab-Mária - Immaculata, Frigyláda szobor, Győrben), vagy éppen jelentős történelmi múltat foglal magában (Győri kereszt: Rábaszentmiklós, Bodonhely, Savanyúkút, Lajtapordány stb.), mások gazdag hagyománykincssel bírnak. Ez utóbbira jó példát szolgáltatnak a Szent Vendel-szobrok. *Szerte a Dunántúlon, de legnagyobb sűrűségben a Kisalföldön található meg a Vendelt ábrázoló szobrok és a szent nevét viselő kápolnák.* Az állattartók védőszentjének tartott Szent Vendel kultusza a 18. században jelent meg hazánkban, szoros összefüggésben az állatokat veszélyeztető járványok terjedésével. A szobrokat, kápolnákat a falvak szélén, a legelők közelében helyezték el. Vendel napján, október 20-án körmenetekben vonultak a falvak lakosai, hogy a szent oltalmát kérjék (BÁLINT 1998: 3/426). A Vendel-szobrok, kápolnák szinte minden faluban állnak ma is, így például Rábatamásiban, Szanyban, Szilban, Hövejen, Osliban stb. Az osli kápolna 1860-ban épült, kapuján bepillantva a pásztorként ábrázolt szentet láthatjuk. A kultusz erősségét bizonyítja, hogy a templomban is megtalálhatjuk Szent Vendel szobrát. Oslai napjainkban egy megnyert pályázat segítségével újítja fel a Szent Vendel-kápolnát. Szándékuk az, hogy a híres búcsújáró hely hagyományai között újraélesszék a Szent Vendel-kultuszt is.

Az alábbi térképmelléklet azt mutatja meg, hogy a mai Szlovákia kisalföldi területén ugyanolyan elterjedtsége van a Szent Vendel-kultusznak, mint hazánkban.



3. ábra: Szent Vendel köztéri szobrainak elterjedése Dél-Szlovákiában (JUHÁSZ-LISZKA 2006: 73)

De hasonlóan gazdag hagyományú *Szent Flórián* alakja is. A Kárpát-medence nyugati területén sok faluban ott áll ma is a szobra. A májusi Flórián-mise után régebben tűzoltóversenyt szoktak tartani, amelynek tűzoltóbúcsú volt a jellemző neve (BÁLINT 1998: 2/371). A tűzoltóverseny ma is a falunapok egyik fontos eseménye.

A kápolnák közül egyet kiemelve érzékeltetem e kisemlékek turisztikai jelentőségét. Boldog IV. Károly magyar király emlékét őrzi a már említett Cirák és Dénesfa között álló Királykápolna. Ma szépen felújítva várja a látogatókat, akik a dénesfai *Cziráky-kastély* megtekintése után általában fel is keresik ezt a különleges helyszínt.

7. *Összegezve* a fenti példákból levonható következtetéseket, meg kell állapítani, hogy kulturális és szakrális értékekben nagyon gazdag e táj. És ami még ennél is ígéretesebb: a történelmi kapcsolatai erősek. Ez megmutatkozik újjáélesztett szokásokban, találkozásokban, de megjelenik a közös, határon átnyúló projektekben, az ezekből kialakuló kapcsolatokban. Szintén igazolja az egykori közös gondolkodást, hasonló életmódot az utazási irodák e térséget érintő kínálata. Ma már több utazási iroda szervez olyan buszos utakat, amelyeknek a célközönségét a vallásos, hívő emberek adják, és amelyeknek célpontja valamely szakrális helyszín, vagy éppen egy útvonalra felfűzve több, a határ más-más oldalán található kegyhely, egyházi érték együttese.

A teljességre törekvés nélkül ragadok ki néhányat az irodák kínálatai közül. A Julianus Tours ajánlatai közt szerepel a *Zarándoklat Máriavölgybe, az ősi kegyhelyre és látogatás Pozsonyba*. A Makróvilág egyik útja ugyancsak Máriavölgybe hívja a zarándokokat. Ez az út így kezdődik: „Osliban (Rábaköz ősi Mária kegyhelye, 1390) a Nagyboldogasszony reggeli köszöntése, majd szentmise Frauenkirchen (Boldogasszony) Mária születésének szentelt híres búcsújáró templomában. Kittsee-ben (Köpcsény) tisztelgünk Boldog Batthyány-Strattmann László emléke előtt.” Pozsony és Máriavölgy után „irány a Csallóköz. Szentmise Dénesden (Dunajska Luzna) a Boldogságos Szűz Mária kegyhelyén. Gútor (Hamuliakovo), majd Somorja (Samorin) Árpád-kori román festett falú templomait keressük fel” (Makróvilág Utazási és Zarándok Utazási Iroda 2013).

A sor folytatható (KolomBusz Tours vagy az MSE Tours stb.), hiszen egyre több utazási iroda kínál hasonló, apró falvakat érintő zarándokutakat, ami nyilván azt is üzeni, hogy nem csak kínálat van, de kereslet is, igény is van az ilyenfajta turizmus iránt. Meg kell állapítani, hogy az egyház is nyit a turizmus irányába, de nyilvánvalóan nem lehet célja a turisták igényeinek kiszolgálása, sokkal inkább arra kell törekednie, hogy a vendégben, az érdeklődőben ébresszen igényeket.

A teljes vonzerőleltár elkészítését követően, az értékek leírása, bemutatása után, a tartós, jól működő kapcsolatok megszervezése, az együttműködés kialakítása lehet a cél. Hiszen a Duna két oldalán található szakrális, kulturális örökség csak akkor kerülhet be egyértelműen a turizmus fő áramába, ha az egyes helyszínekért felelős személyek összefognak, és nem gyengítik, hanem együttműködve erősítik egymást.

A vallási turizmus szervezésében természetesen nem a profit áll a középpontban. Azonban jól mutatják az utazási irodák által szervezett utak is, hogy amikor egy kis falu belekerül az iroda által kínált út programjába, akkor ez a településnek hírt, elismertséget, az ott lakóknak az identitásuk erősödését, a környezetük szépítését, a kocsmában 30-40 üdítő, kávé elfogyasztását jelenti. Amely később zarándokszállás kiépítését, az étkeztetés megoldását vonhatja maga után, tehát fejlődést indíthat el, munkahelyeket teremthet. Az anyagi vonzata előtt viszont természetesen a lelki, szellemi, erkölcsi megújító hatását kell kiemelnünk.

Nagyon fontos következmény lehet, hogy egyre több idegenforgalmi, örökségvédelmi szakember és egyházi személy megérti, és képviseli azt, hogy a vallási turizmus segítheti értékeink, hagyományaink megőrzését, hozzájárulhat a fenntarthatóságához.

Irodalom

BÁLINT Sándor: Ünnepi kalendárium. Szeged, Mandala Kiadó. 1998.

BÁLINT Sándor-BARNA Gábor: Búcsújáró magyarok. Bp., Szent István Társulat. 1994.

IPLYVÖLGYI NÉMETH J. Krizosztom: Búcsújárók könyve. Balassagyarmat, Novitas B. 1991.

L. JUHÁSZ Ilona – LISZKA József: Jelek a térben I. Szakrális kisemlékeink. Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet. 2006.

KOVÁCS László–GÖRFÖL Jenő: Középkori templomok a Csallóközben. Nap Kiadó, Dunaszerdahely, 2002.

http://www.recom-huat.eu/files/projektdatenblatt_pilgrimage_de.pdf

www.stmarton.t-online.hu

www.freundebasilikafrauenkirchen.at

http://mariaut.hu/tart-proute-189-946-1/M05_Osszekoto_Ut

www.pilgerwege.at

www.szentjakabut.hu/hu/